

Теоретичний аналіз педагогічних досліджень означеної нами проблеми дає підстави для визначення сутності мотиваційного компонента до самоосвітньої компетентності, як – *найважливішої властивості діяльності особистості, самоосвітньої діяльності потреби особистості в саморозвитку; наявності внутрішніх мотивів пізнання; стійкої зацікавленості певною галуззю науки та творчого ставлення до громадської думки.*

Подальші дослідження мають наукову і практичну цінність з метою діагностики сформованості мотивації майбутніх вчителів математики до самоосвітньої компетентності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Богоявленский Д. Н. Психология усвоения знаний в школе / Д. Н. Богоявленский, Н. А. Менчинская. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1959. – 347 с.
2. Гильманов С. А. Педагогические основы актуализации творческой индивидуальности педагога: Автореф. дис... док.пед.наук.– Казань, 1996.– 48с.)
3. Гоголева И. В. Развитие положительной мотивации учебной деятельности у студентов экономического вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / И. В. Гоголева. – Якутск, 2005. – 247 с.
4. Громцева А. К. Формирование у школьников готовности к самообразованию : учеб. пособие по спецкурсу для студентов пед. ин-тов / А. К. Громцева. – М. : Просвещение, 1983. – 144 с.
5. Зуева О. А. Формирование мотивации самообразования у студентов в системе высшего профессионального образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / О. А. Зуева. – Волгоград, 2004. – 192 с.

6. Крутецкий В. А. Психология обучения и воспитания школьников: [книга для учителей и классных руководителей]/ Крутецкий В.А. – М.: Просвещение, 1976. – 303 с.

7. Максименко С. Д. Общая психология/ Максименко С.Д. – М.: Реал-бук, Ваклер, 2004. – 528 с.

8. Маркова А. К. и др. Формирование мотивации учения. – М.: Просвещение, 1990. – 192 с.

9. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий: [Учеб. пос. для учебн.зав. профтехобразования]/ Платонов К.К.– [2-е изд. перераб. и доп.]–М.: Высш. школа, 1984.–174 с.

10. Приходько Ю. О. Психологичний словник-довідник : [навч. посіб.] / Приходько Ю. О., Юрченко В. І. – К. : Каравела, 2012. – 328 с.

11. Психология: [учеб. пос. для учащихся пед. училищ, студ. пед. ин-тов и работн. сист. подг. пов. квал. и переподг. пед. кадров]/ Немов Р.С. – М.: Просвещение, 1990. – 301 с.

12. Ребус Б. М. Психологические основы управления школой.– Ставрополь, 1990.– С. 95-97.

13. Управление развитием школы: Пособие для руководителей образовательных учреждений. / Под ред. М.М. Поташника, В.С. Лазарева.– М.: Новая школа, 1995.– 464 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Демченко Юлія Миколаївна – аспірантка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, методист навчального відділу (відповідальний секретар приймальної комісії) Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Коло наукових інтересів: проблема формування самоосвітньої компетентності майбутніх вчителів математики в процесі професійної підготовки.

УДК 37.0.32

ВЗАЄМОДІЯ ПЕДАГОГІВ БОГДАНІВСЬКОЇ ШКОЛИ, СІМ'Ї І ГРОМАДСЬКОСТІ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ (50–70-ТІ РОКИ ХХ СТ.)

Валентина ДЕРЕШ (Херсон)

Формування особистості дитини – складний і багатогранний процес, який залежить від співдружності школи, сім'ї і громадськості. Адже лише у взаємодії можна досягти головного результату, яким є успішна соціалізація підростаючої особистості. З цього приводу І.Г. Ткаченко – заслужений вчитель України, Герой Соціалістичної Праці, кандидат педагогічних наук, – ще у 50-70-ті роки ХХ століття наголошував, що «лише при тісній співдружності школи і сім'ї та широкої громадськості можна успішно виконати величезні завдання виховання нової людини, в якій гармонійно поєднуються духовне багатство, моральна чистота і фізична

досконалість» [11, с. 189]. І дійсно, в роботі Богданівської середньої школи Знаменського району Кіровоградської області, директором якої в 1944–1979 роках був І.Ткаченко, особлива увага приділялася взаємодії школи, сім'ї і громадськості.

Педагогічну спадщину І.Г. Ткаченка та досвід роботи Богданівської середньої школи вивчали багато дослідників: Я.А. Береговий, А.Б. Іванко, Г.І. Іванюк, Н.А. Калініченко, В.Г. Кузь, В.М. Мадзігон, О.В. Максимчук, А.І. Постельняк, Б.П. Хижняк та ін.

Мета нашої статті полягає в аналізі досвіду роботи педагогічного колективу Богданівської

школи з сім'єю і громадськістю з формування особистості дитини.

Відзначимо, що І.Г. Ткаченко зумів одним із перших визначити і оцінити роль педагогічного колективу школи як організатора спільної роботи сім'ї і громадськості з проблеми виховання дитини. Він вважав, що «школа, сім'я і громадськість становлять серцевину організаційної системи виховання нової людини» [11, с. 193]. Педагоги колективно обговорювали провідні проблеми як навчальної, так і виховної роботи школи. Вони передбачалися не тільки річним планом, але і умовами соціокультурного середовища 50-70-х років ХХ століття. Так, відповідно до директив ХХІV з'їзду КПРС по п'ятирічному плану розвитку народного господарства СРСР на 1971 – 1975 рр., передбачалося покращення методів перспективного планування розвитку народного господарства. Тому і у Богданівській середній школі був складений свій перспективний план роботи на п'ять років, який включав роботу школи з сім'єю і громадськістю з формування особистості дитини. Зокрема, розділ 6 «Школа, сім'я, громадськість» перспективного плану роботи школи на 1971 – 1975 рр. включав наступне: тематику роботи батьківського комітету, університету педагогічної пропаганди і батьківських шкіл; основні напрями роботи рад сприяння роботи школи і сім'ї; фонд всеобучу; значення бібліотеки в сім'ї учня; роль книги в духовному житті сім'ї; урочисте відкриття бібліотеки в сім'ї першокласника; розгляд школи як осередку культури на селі; роботу сільського відділення товариства «Знання»; тематику науково-педагогічної конференції для батьків з питань трудового виховання і профорієнтації [11, с. 14].

Як бачимо, робота школи з сім'єю і громадськістю планувалася з використанням різноманітних форм організації і за різноплановими тематичними напрямами, що забезпечувало високу якість, належний науковий і організаційний рівень всієї роботи.

Своїм досвідом управління школою та організацією навчально-виховного процесу в ній І.Г. Ткаченко ділився із задоволенням. Він був затверджений керівником обласної школи передового педагогічного досвіду директорів опорних шкіл. Іван Гурович виступав з лекціями, які безпосередньо стосувалися спільної роботи школи, сім'ї і громадськості: «Спільні дії школи, сім'ї і громадськості у вихованні дітей», «Шкільні традиції», «Система позакласної роботи в школі» та іншими.

А.І. Постельняк у статті «І.Г. Ткаченко як методист-наставник» пише: «Проблематика його виступів була надзвичайно широкою. Його хвилювали питання формування шкільного колективу і виховання творчої особистості,

управління навчально-виховним процесом, зміцнення співдружності школи і сім'ї» [8, с. 63].

У своїй книзі «Богданівська середня школа імені В.І. Леніна», говорячи про якість навчання і поведінки дітей у колективі, І.Г. Ткаченко зазначав, що формування особистості дитини значною мірою залежить від сімейного впливу, того, як у сім'ї складаються свої особливі традиції виховання, погляди на школу і виховний процес. Він наводив приклади з практики, які підтверджували, що діти переймають соціальну поведінку у своїх батьків: «Праця людей годує, а лінь марнує, так мені говорив батько, ще коли я малим був. Мій батько все робив до ладу, ніколи не переробляв роботи» [11, с. 189]. Іван Гурович наголошував, що у чесній сім'ї зростає чесна дитина, і навпаки: якщо батьки не приділяють увагу вихованню дитині, байдуже до неї ставляться, то така дитина краще піддається асоціальному впливу. Тому батьки повинні у поведінці своїх дітей помічати всі зміни, показувати своє схвалення чи засуджувати вчинки, таким чином допомагаючи підростаючій особистості в успішній соціалізації. Ні в якому разі не можна бути байдужим до проблем своєї дитини, відмежовуватися від неї.

Директор Богданівської школи на власному прикладі показав, як треба залучати батьків до активної участі у житті їх дітей, що підтверджується спогадами колишнього учня С. Ніколаєнка, який пише: «Пам'ятаю, як на очах всього класу Іван Гурович «поставив на ноги» і Володимира Сап'яника, який із хронічно відстаючого учня став впевненим у собі, успішно закінчив навчання», цьому сприяло те, що І.Г. Ткаченко «примусив Володиного батька походити деякий час до школи разом із сином. Про цей експеримент ще довго говорила Богданівка» [7, с. 9].

І.Г. Ткаченко завжди надавав поради і настанови у вирішенні будь-яких проблем. До нього зверталися не лише вчителі, але і батьки за допомогою у питаннях виховання дітей. Він разом з учителями відвідував сім'ї, ділився досвідом щодо виховання дітей. В. Голубицька у спогадах про Івана Гуровича згадує, як він допоміг багатодітній матері, яка переймалася асоціальною поведінкою своїх синів. І.Г. Ткаченко запропонував жінці разом скласти спільний план роботи по боротьбі з недоліками її дітей. І дійсно, після закінчення школи хлопці стали хорошими механізаторами і чесними людьми [3, с. 105]. Таким чином, Іван Гурович ще раз наголосив, що виховати справжню людину можна спільними зусиллями школи, сім'ї і громадськості.

Особливої уваги у спільній роботі Богданівської середньої школи і сім'ї з

формування особистості дитини заслуговує діяльність батьківського комітету школи. Напрями роботи батьківського комітету були різноманітні: приділялася увага питанням навчання і виховання учнів; будівництву і обладнанню навчальних кабінетів і майстерень; виконанню всеобучу; громадському харчуванню. Звичайно, найбільше акцентувалася увага на роботі з проблемними та асоціальними сім'ями. Так, наприклад, восени 1967 року у школу поступив новий учень Олександр Р., який проживав лише з матір'ю. Це була його 6 школа за 8 років навчання. Учень був неохайним, брудним, не вступав у контакт з однолітками, пропускав уроки, курих. Лише завдяки спільній роботі членів батьківського комітету, вчителів і матері, Олександр зміг подолати самого себе, стати людиною праці. На засіданні батьківського комітету йому сказали: «Будь завжди вимогливим до себе. Пам'ятай, що ми завжди готові допомогти, але якщо ти сам собі захочеш допомагати» [11, с. 193]. Мати теж зрозуміла свою помилку – «...треба щодня цікавитися справами сина, слід здійснювати контроль не взагалі, а конкретний, діловий, разом зі школою» [11, с. 193].

Більш того, І.Г. Ткаченко виділив фактори, які впливають на єдність виховних зусиль школи, сім'ї і громадськості:

1. Члени батьківського комітету здебільшого мають вищу й середню освіту, вони – передовики виробництва, тобто люди високої моральної і духовної культури. Їм під силу не лише функції організаторів роботи по створенню матеріальних цінностей для школи, а й функції суто навчальні й виховні. Практика переконало показує, що в окремих випадках педагогічні заходи батьківського комітету дають високий ефект у навчально-виховній роботі.

2. Ланкою, яка може об'єднати школу, сім'ю і громадськість у їх спільній роботі по навчанню і вихованню учнів, може стати трудовий колектив. Мистецтво вихователя полягає в тому, щоб зуміти використати моральний авторитет колективу для створення в школі позитивних виховних ситуацій з метою формування моральних понять в учнів і готовності їх до трудової діяльності.

3. Кожне село має свої традиції. Школа, сім'я і громадськість повинні вивчати, знати і використовувати їх для виховання нової людини.

4. Велике значення має вивчення рівня матеріальної і духовної культури кожної сім'ї, поглядів членів сім'ї на проблему виховання [11, с.193-194].

Таким чином, організатором спільної роботи школи і сім'ї з формування особистості дитини визначався педагогічний колектив школи. Він створював із високоморальних

людей-передовиків виробництва батьківський комітет; за допомогою трудового колективу батьків, використовуючи традиції рідного краю і враховуючи особливості соціалізаційного впливу кожної сім'ї на становлення дитини, спрямовував і корегував діяльність батьківського комітету школи.

Важливу роль директор школи приділяв класному керівнику в організації внутрікласного контролю як складової частини системи внутрішкільного контролю. Класний керівник здійснював внутрікласний контроль при активній участі сім'ї. І.Г. Ткаченко зазначав що «вивчати і знати в усіх відношеннях вихованців школи – одна з вирішальних умов справжнього духовного єднання і взаємного розуміння керівника та учнівського колективу» [11, с. 40]. Л.Г. Бойчук у своїх спогадах про І.Г. Ткаченка наголошує, що «вся робота в школі проводилась заради високої мети, до якої йшли вчителі, учні і батьки. Все, що діялося в школі, робилося не заради галочки, а для розвитку дитини. Сам Іван Гурович знав практично кожну сім'ю своїх вихованців» [2, с. 93]

Також формуванню особистості дитини сприяла робота, яка проводилася у школі спільно з батьками учнів з метою забезпечення дружніх стосунків із сусідніми народами (школа № 2 м. Балашихи Московської області, Халданська середня школа Азербайджанської РСР). Широкого застосування набула така форма роботи як листування між учнями інших республік. «Організовуючи таке листування, ми дбаємо про те, щоб зміст листів відображав всю повноту духовного життя дітей у школі, дитячих організаціях, у сім'ї, в суспільно корисній праці» – наголошував І.Г. Ткаченко [11, с. 178]. Завдяки чіткій організації листування між дітьми кожен учень міг розповісти про своє навчання, про суспільне життя, свою сім'ю. Наступною формою роботи став обмін делегаціями. У цю роботу включалися як діти, так і їх батьки, адже гості проживали у сім'ях учнів. Це сприяло обміну досвідом як організації навчального процесу, так і системи виховної роботи, традицій сімейного виховання. Як зазначає Я.А. Береговий, ця робота показала, що не може існувати більш ефективного способу, засобу, чим творення дружби народів землі через дітей, сім'ю, школу, учителя [1, с. 26].

Відомо, що важливе місце у формуванні особистості дитини спільними зусиллями школи, сім'ї і громадськості займають традиції, які об'єднують усіх. У Богданівській середній школі, завдяки І.Г. Ткаченку, який акцентував увагу на місці і значенні книги у житті людини, з'явилися нові традиції, які сприяли покращенню взаємодії школи і сім'ї. «Відвідуючи сім'ї учнів, учителі звернули увагу

на те, що окремі батьки переоцінюють значення радіомовлення і телебачення в духовному розвитку своїх дітей і недооцінюють роль книги. З цієї причини сімейні бібліотеки не поповнюються новими книжками і журналами. Вивчивши культурний рівень кожної сім'ї, ми дійшли висновку, що треба створити моральний авторитет книги в школі і сім'ї. Було вирішено: питання «Книга в духовному житті школи і сім'ї» обговорити на партійних зборах з участю представників радянських, партійних і громадських організацій, шефів і батьківського комітету школи» [11, с. 178]. Педагогічний колектив школи провів конференцію «Книга в духовному житті людини». На першому етапі роботи було схвалено текст пам'ятки для батьків про необхідність створення сімейних бібліотек і читання книжок у сім'ї. На другому етапі тричі на рік у школі проводилося «Свято книги», яке організовували, враховуючи вікові особливості дітей: для кожної вікової групи окремо. Було і загальношкільне свято «Мій друг життя – книга».

Весною 1967 року при шкільній бібліотеці відкрився читальний зал, до створення якого, а працювали над цим два роки, залучили як дітей, так і батьків та вчителів. Без сумніву, зазначене позитивно вплинуло на формування особистості кожної дитини.

Серед інших форм роботи, як зазначає А.Б. Іванко, поширення набула «підготовка сімейних бібліотечок першокласника, громадські огляди сімейних бібліотек з книжковим фондом понад 500 примірників, сімейні суботні читання, книга в дарунок, відкриті для дітей та їх батьків особисті бібліотеки вчителів тощо» [4, с. 32-33]

З того часу підготовка учнів до першого класу розпочиналася із створення сімейної бібліотеки, яка поповнювалася з року в рік. І.Г. Ткаченко наголошував, що «ми рекомендуємо батькам, щоб вони комплектували сімейну бібліотеку такими книжками, які б задовольняли інтерес учня до певної галузі науки. Якщо, наприклад, учень має схильність до технічної творчості, то ми радимо придбати для нього науково-популярну літературу» [11, с. 199]. Таким чином, кожна сім'я мала свою бібліотеку. Більш того, відвідувати сімейні бібліотеки вчителів запрошувалися всі жителі і громадськість села, а найціннішим подарунком стала книга, зміст якої відповідав пізнавальним інтересам учнів.

Можемо сказати, що книга об'єднала всі покоління і верстви населення у селі, стала тим джерелом, яке дає як знання, так і підвищує моральну і духовну культуру людини.

І.Г. Ткаченко започаткував ряд інших заходів, які стали традиційними у роботі школи, проводяться і сьогодні. Це предметні тижні,

«Свято врожаю», «Осінній бал», «Свято мам», «День книги», «Дружба поколінь» [5, с. 21]. Під керівництвом І.Г. Ткаченка, школа перетворилася на центр культурного життя Богданівки. Завдяки чудовим традиціям, єдналися різні покоління, згуртовувалися діти і дорослі у виконанні спільної роботи, яка приносила радість у життя всієї сільської громади.

Значна увага приділялася трудовому вихованню дітей. Адже саме в процесі праці відбувається трудове і духовне спілкування членів колективу, що сприяє розкриттю інтелектуальних і моральних можливостей людини. Важливо, що кінцевий результат праці обов'язково демонструвався широкому загалу – батькам, шефам, громадськості. Трудове виховання здійснювалося як у сім'ях, так і в умовах школи, що сприяло професійному самовизначенню учнів і становленню їх як професіоналів у подальшому житті. А.Я. Розенберг, аналізуючи педагогічну спадщину І.Г. Ткаченка, пише, що він створив систему трудового виховання школярів як підструктуру загальної виховної системи, «система трудового виховання учнів охопила всі сфери життєдіяльності школи. Вона досить активно сприяла розв'язанню завдань всебічного розвитку особистості» [9, с. 39-40]. Іван Гурович вважав, «що праця лише тоді стає виховною силою, коли збагачує інтелектуальне життя, сповне багатогранним змістом розумові інтереси, перетворюється в органічну потребу» [6, с. 93].

Отже, завдяки співпраці педагогічного колективу Богданівської середньої школи, сім'ї і громадськості відбувалося успішне формування всіх дітей сільської громади, оскільки тут панував культ книги, матері, хліба і праці. За мету діяльності ставилося формування всебічно розвиненої особистості, розвиток моральних якостей дитини, виховання людини праці, створення умов для успішного професійного вибору підростаючого покоління, формування громадянської позиції. Саме тому співпраця педагогічного колективу Богданівської школи з сім'єю і громадськістю щодо формування особистості дитини потребує подальшого дослідження та визначення шляхів упровадження в сучасних загальноосвітніх закладах.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Береговой Я.А. Иван Гурьевич / Я.А.Береговой // Спогади про І.Г.Ткаченка. – Кіровоград: ПП «Поліграф-Терція», 2004. – С. 11-28.
2. Бойчук Л.Г. Спогади про вчителя / Л.Г.Бойчук // Спогади про І.Г.Ткаченка. – Кіровоград: ПП «Поліграф-Терція», 2004. – С. 93-95.
3. Голубицька В. На вівтар любові до дітей / В.Голубицька // Спогади про І.Г.Ткаченка. –

Кіровоград: ПП «Поліграф-Терція», 2004. – С. 104-105.

4. Іванко А.Б. В.О. Сухомлинський, І.Г. Ткаченко: діалог самодостатніх педагогічних систем / А.Б.Іванко. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2003. – 60 с.

5. І.Г.Ткаченко: людина, педагог, науковець (3 досвіду роботи відділу освіти Знам'янської районної державної адміністрації). – Знам'янка, 2004. – 43 с.

6. Калініченко Н.А. Василь Сухомлинський, Іван Ткаченко, Олександр Захаренко: концепти продуктивної педагогіки / Н.А.Калініченко. – Кіровоград, 2013. – 188 с.

7. Ніколаєнко С.М. Зірка першої величини / С.М.Ніколаєнко // Спогади про І.Г.Ткаченка. – Кіровоград: ПП «Поліграф-Терція», 2004. – С. 7-10.

8. Постельняк А.І. І.Г. Ткаченко як методист наставник / А.І.Постельняк // Спогади про

І.Г.Ткаченка. – Кіровоград: ПП «Поліграф-Терція», 2004. – С. 59-64.

9. Розенберг А.Я. Педагог з великої літери / А.Я.Розенберг // Спогади про І.Г.Ткаченка. – Кіровоград: ПП «Поліграф-Терція», 2004. – С. 37-40.

10. Спогади про І.Г.Ткаченка. – Кіровоград: ПП «Поліграф-Терція», 2004. – 132 с.

11. Ткаченко І.Г. Богданівська середня школа імені В.І. Леніна / І.Г.Ткаченко. – К.: Рад. школа, 1975. – 276 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Дереш Валентина Станіславівна – аспірант кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету.

Коло наукових інтересів: особливості соціалізації дітей в сім'ї на різних етапах розвитку України.

УДК 34::316.64]167.1:355.354-057.875

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ КУРСАНТІВ ЛЬОТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Олександр ДОВГИЙ (Кіровоград)

Ключовою проблемою для нашої країни залишається проблема взаємодії держави, суспільства й особистості. Тип співвідношення цієї тріади існує не тільки як деяке об'єктивне явище, але й відбивається у свідомості людей, в їх уявленнях про владу та закон, про власні права, в їхніх оцінках будь-яких подій, що відбуваються в цій галузі. Саме тому формування правосвідомості особистості є основою розвитку громадянського суспільства. Авіація є однією з тієї сфери суспільної діяльності, яка більш ніж інші вимагає загальноосвітніх, національних стандартизованих та нормативних положень і правил. Нові історичні умови вимагають зміни правосвідомості майбутніх авіафахівців на якісно новій основі, тому особливого значення набуває проблема правового виховання, формування правосвідомості та правової культури курсантів льотних навчальних закладів (ЛНЗ). Саме правова освіта покликана забезпечити правову соціалізацію особи через систему правових знань і розвиток правового мислення, формування ставлення курсантів до правових норм як внутрішньої цінності. Процес формування правової культури курсантів передбачає свідоме сприйняття та засвоєння ними правових знань як особистісних цінностей і втілення їх у правову поведінку.

Слід відмітити, що ряд дослідників приділяли багато уваги питанням правового виховання, правової культури, правосвідомості у майбутніх фахівців розглядали у своїх працях науковці В. В. Копейчиков, С. С. Сливка, Г. П. Давидов, О. Ф. Скакун, М. М. Фіцула,

В. В. Головченко, М. М. Фібула та інші. Аналіз праць названих авторів показав, що незважаючи на наявні здобутки у розв'язанні проблеми правової культури, на даний момент недостатньо досліджено проблему формування правової культури курсантів ЛНЗ у процесі професійної підготовки.

Метою та завданням даного дослідження є уточнення сутності поняття правової культури, проаналізувати особливості формування правової культури курсантів ЛНЗ.

Виклад основного матеріалу. Широке охоплення проблем формування правосвідомості курсантів ЛНЗ говорить про те, що загальнопедагогічний підхід до сутності правової культури виходить за межі юридичного факультету й поширюється на курсантів усіх спеціальностей ЛНЗ. Правова культура передбачає, з одного боку, необхідність володіння обов'язковим обсягом правової інформації, а з іншого – відповідальне ставлення до неї та готовність і вміння здійснювати правове виховання в процесі професійного і особистого спілкування з співробітниками. Механізм правового регулювання складається із системи засобів, кожен з яких має своє призначення для регулювання суспільних відносин [1].

Освітній процес університету проектується з урахуванням культурних функцій освіти. Культурологічний зміст освіти є джерелом становлення особистості майбутнього фахівця, а озброєння правовими знаннями і вироблення відповідної правової поведінки є, таким чином, невідкладним завданням усієї системи освіти і